

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 วัตถุดิบ

- 3.1.1 หน่อไม้ไผ่รวก ชื่อวิทยาศาสตร์ *Thyrsostachys siamensis* Gamble
กลุ่มแม่บ้าน ตำบลวังศาลา อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี
- 3.1.2 ใบย่านาง ชื่อวิทยาศาสตร์ *Tiliacora triandra* Diels ตลาดไท
- 3.1.3 น้ำเปล่า
- 3.1.4 โปแทสเซียมเมตาไบซัลไฟด์ (KMS) Nuplex Industries (Aust) Pty Ltd.
- 3.1.5 แคลเซียมคลอไรด์ (CaCl_2) Nuplex Industries (Aust) Pty Ltd.

3.2 อุปกรณ์

3.2.1 อุปกรณ์การผลิต

- 1) อุปกรณ์เครื่องครัว
- 2) เครื่องปั่น (ยี่ห้อ Mullinex)
- 3) เครื่องชั่ง (ยี่ห้อ Sartorius รุ่น BP 210 S)
- 4) เครื่องพ่นฝักกระป๋อง (Seamer)
- 5) เครื่องไล่อากาศ (Exhuaster)
- 6) เครื่องอ่านอุณหภูมิระบบดิจิทัล
- 7) เครื่องฆ่าเชื้อด้วยระบบน้ำร้อน (Hot Water Spray)
- 8) กระป๋อง (Can 307×409)
- 9) รีทอร์ท เพาซ์ (Retort Pouch 500 ml)

3.2.2 อุปกรณ์ทดสอบคุณภาพทางกายภาพ

- 1) เครื่องวัดค่าสี (Handy Colorimeter รุ่น Nippon Denshoku NR-3000)
- 2) เครื่องวัดค่าเนื้อสัมผัส (Texture Analyzer รุ่น TA – XT2i Stable Micro Systems)

3.2.3 อุปกรณ์ทดสอบคุณภาพทางเคมี

- 1) เครื่องแก้วสำหรับการทดสอบคุณภาพ
- 2) เครื่องวัดค่าความเป็นกรด – ด่าง (pH meter Cyberscan 510)

3.2.4 อุปกรณ์ทดสอบคุณภาพทางจุลชีววิทยา

- 1) ปิเปต (Pipette)
- 2) จานเพาะเชื้อ (Petri Disc)
- 3) ปีกเกอร์ (Beaker)
- 4) ตู้ถ่ายเชื้อ (Larmina Flow)
- 5) ตะเกียงแอลกอฮอล์ (Bunsen)
- 6) ขวดรูปชมพู่ (Erlenmeyer Flask)
- 7) ตู้บ่มเชื้อ (Incubator/ Memmert/ Model 600)
- 8) เครื่องตีปั่นอาหาร (Stomacher/ Seward Model 400)
- 9) หม้อนึ่งฆ่าเชื้อ (Autoclave/ KoKusan Model H88LLD)
- 10) เครื่องนับโคโลนีจุลินทรีย์ (Colony Counter)
- 11) กล้องจุลทรรศน์ (Microscope)

3.2.5 อาหารเลี้ยงเชื้อ และสารเคมีที่ใช้ในการทดสอบคุณภาพเชื้อจุลินทรีย์

- 1) สารละลายฟอสเฟตบัพเฟอร์
- 2) อาหารเลี้ยงเชื้อ (PDA/ Potato Dextrose Agar)
- 3) อาหารเลี้ยงเชื้อ (PCA/ Standard Plate Count Agar)
- 4) อาหารเลี้ยงเชื้อสำหรับหาปริมาณจุลินทรีย์ที่ทำให้เกิดรสเปรี้ยว (Flat Sour)
- 5) อาหารเลี้ยงเชื้อสำหรับหาปริมาณ *Clostridium botulinum*

3.2.6 อุปกรณ์สำหรับทดสอบคุณภาพทางประสาทสัมผัส

- 1) ห้องปฏิบัติการทางประสาทสัมผัส
- 2) อุปกรณ์สำหรับทดสอบ และแบบสอบถาม

3.2.7 อุปกรณ์สำหรับทดสอบคุณภาพทางสถิติ

- 1) เครื่องคอมพิวเตอร์
- 2) โปรแกรมสำเร็จรูป

3.3 สถานที่ทำการทดลอง

3.3.1 อาคารแปรรูปอาหาร สถาบันคั้นคว่ำ และพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3.3.2 อาคารแปรรูป หลักสูตรวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

3.3.3 ห้องปฏิบัติการทางเคมีอาหาร ทางจุลชีววิทยา ทางประสาทสัมผัส หลักสูตรวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีการอาหาร คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

3.4 วิธีการทดลอง

3.4.1 เตรียมวัตถุดิบหน่อไม้ฝรั่ง

นำหน่อไม้ฝรั่งทั้งหน่อ ล้างทำความสะอาด ตัดส่วนหัว และส่วนปลายออก ใช้เฉพาะส่วนกลาง ปอกเปลือกออกแล้วล้างอีกครั้งหนึ่ง หั่นเป็นเส้นฝอย (Shred) ที่มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 0.2 – 0.3 มิลลิเมตร และมีความยาวเส้นละ 9 – 10 เซนติเมตร นำหน่อไม้ฝรั่งแช่ในโพแทสเซียมเมตาไบซัลไฟต์ (KMS) ที่ระดับความเข้มข้น 0.01% นาน 15 นาที ล้างออกด้วยน้ำเปล่า สะเด็ดน้ำ และนำไปแช่ในแคลเซียมคลอไรด์ (CaCl₂) ที่ระดับความเข้มข้น 0.5% นาน 15 นาที ล้างออกด้วยน้ำเปล่า สะเด็ดน้ำแล้วนำหน่อไม้ฝรั่งไปต้มที่น้ำเดือด 100 องศาเซลเซียส นาน 15 นาที นำขึ้นจากน้ำเดือดแล้วแช่ในน้ำเย็น (0 องศาเซลเซียส) นาน 5 นาที

ทดสอบคุณภาพทางกายภาพ

- วัดค่าสี L* a* b* ด้วยเครื่อง Handy Colorimeter รุ่น Nippon Denshoku NR – 3000
- วัดค่าเนื้อสัมผัส ด้วยเครื่อง Texture Analyzer รุ่น TA – XT2i Stable Micro Systems

ทดสอบคุณภาพทางเคมี

- วัดค่าความเป็นกรด – ด่าง ด้วยเครื่อง pH-meter Cyberscan 510

ทดสอบคุณภาพทางจุลชีววิทยา

- ปริมาณจุลินทรีย์ทั้งหมด (AOAC, 2000)
- ปริมาณยีสต์ – รา (AOAC, 2000)

3.4.2 เตรียมวัตถุดิบน้ำต้มใบย่านาง

นำใบย่านางเด็ดเอาแต่ส่วนใบ ล้างทำความสะอาด สะเด็ดน้ำ วางแผนการทดลองแบบ RCBD (Randomized Complete Block Design) ศึกษาอัตราส่วนใบย่านางต่อน้ำเปล่า 4 ระดับ คือ 1: 7, 1: 9, 1: 11 และ 1: 13 จากนั้นนำมาปั่นด้วยเครื่องปั่น ความเร็วปานกลาง นาน 1 นาทีแล้วกรองด้วยผ้าขาวบางแยกส่วนน้ำ และส่วนกากใช้เฉพาะน้ำใบย่านาง นำมาต้มที่อุณหภูมิ 80 องศาเซลเซียส นาน 10 นาที

ทดสอบคุณภาพทางกายภาพ

- วัดค่าสี L* a* b* ด้วยเครื่อง Handy Colorimeter รุ่น Nippon Denshoku NR – 3000

ทดสอบคุณภาพทางเคมี

- วัดค่าความเป็นกรด-ด่าง ด้วยเครื่อง pH – meter Cyberscan 510

ทดสอบคุณภาพทางประสาทสัมผัส

- ทดสอบคุณภาพทางประสาทสัมผัสด้วยวิธีเรียงลำดับความชอบ (Ranking Test) กำหนดให้ทุกสิ่งทดลองมีปริมาณหน่อไม้เท่ากัน โดยให้ผู้ทดสอบ 50 คน คุณลักษณะปรากฏ สี และความเข้มข้นของน้ำใบย่านางในแต่ละอัตราส่วน

3.4.3 ศึกษาปริมาณหน่อไม้ และปริมาณน้ำต้มใบย่านางที่เหมาะสม

ศึกษาปริมาณหน่อไม้ และปริมาณของน้ำต้มใบย่านางในอัตราส่วนที่ 3 ระดับ คือ ปริมาณหน่อไม้ 60%, 70% และ 80% วางแผนการทดลองแบบ RCBD (Randomized Complete Block Design) นำหน่อไม้ใบย่านางทั้งสามสิ่งทดลองมาทดสอบคุณภาพต่างๆ ดังนี้

ทดสอบคุณภาพทางกายภาพ

- วัดค่าสี L* a* b* ด้วยเครื่อง Handy Colorimeter รุ่น Nippon Denshoku NR – 3000

ทดสอบคุณภาพทางเคมี

- วัดค่าความเป็นกรด-ด่าง ด้วยเครื่อง pH – meter Cyberscan 510

ทดสอบคุณภาพทางประสาทสัมผัส

- นำมาปรุงรสเป็นซุปร้อน หน่อไม้โดยใช้ส่วนผสมอื่นๆ เท่ากันทุกสิ่งทดลอง ทดสอบคุณภาพทางประสาทสัมผัสด้วยวิธี 9 – Point Hedonic Scale (9 = ชอบมากที่สุด และ 1 = ไม่ชอบมากที่สุด) ใช้ผู้ทดสอบที่ไม่ผ่านการฝึกฝน (Untrained – Panelist) จำนวน 50 คน

3.4.4 ศึกษากระบวนการผลิตหน่อไม้ไผ่รวกน้ำใบย่านางในภาชนะบรรจุที่เหมาะสม

ศึกษากระบวนการแปรรูปหน่อไม้ใบย่านางในภาชนะบรรจุ 2 ชนิด คือ กระป๋อง (307x409) และรีทอร์ท แพจ (ขนาดบรรจุ 500 ml) นำปริมาณหน่อไม้ไผ่รวก และปริมาณน้ำต้มใบย่านางที่ได้รับการคัดเลือกจากการทดลองที่ 3 (หน่อไม้ไผ่รวก 70% และน้ำต้มใบย่านาง 30%) มาบรรจุลงกระป๋อง และรีทอร์ท แพจ ปิดผนึก จากนั้นลำเลียงเข้าเครื่องฆ่าเชื้อด้วยระบบน้ำร้อน (Hot Water Spray) กำหนดอุณหภูมิในการฆ่าเชื้อที่ 121 องศาเซลเซียส ความดัน 0.19 MPa (27.56 psi) นาน 15 นาที เมื่อการฆ่าเชื้อสมบูรณ์ นำผลิตภัณฑ์ในทั้งสองภาชนะบรรจุมาทดสอบคุณภาพทางกายภาพ และทางเคมี ส่วนคุณภาพทางจุลชีววิทยา ตรวจปริมาณจุลินทรีย์ทั้งหมด ยีสต์ – รา *Clostridium botulinum* และจุลินทรีย์ที่ทำให้เกิดรสเปรี้ยว (Flat Sour) ทุกค่าคุณภาพทดสอบ ณ วันที่ 0 (วันผลิต)

3.4.5 ศึกษาการเปลี่ยนแปลงระหว่างการเก็บรักษาของผลิตภัณฑ์

ศึกษาการเปลี่ยนแปลงระหว่างการเก็บรักษาหน่อไม้ไผ่ย่างพร้อมปรุงในทั้งสองภาชนะบรรจุที่ผ่านกระบวนการฆ่าเชื้อแล้ว นำตัวอย่างมาสุ่มตรวจคุณภาพทุก 10 วัน ดังนี้

ทดสอบคุณภาพทางกายภาพ

- วัดค่าสี L* a* b* ด้วยเครื่อง Handy Colorimeter รุ่น Nippon Denshoku NR – 3000
- วัดเนื้อสัมผัส ด้วยเครื่อง Texture Analyzer รุ่น TA – XT2i Stable Micro Systems

ทดสอบคุณภาพทางเคมี

- วัดค่าความเป็นกรด – ด่าง ด้วยเครื่อง pH – meter Cyberscan 510

ทดสอบคุณภาพทางจุลินทรีย์

- ปริมาณจุลินทรีย์ทั้งหมด (Total Plate Count)
- ปริมาณยีสต์ – รา (Yeast & Mold Count)
- ปริมาณ *Clostridium Botulinum*
- ปริมาณจุลินทรีย์ที่ทำให้เกิดรสเปรี้ยว (Flat Sour)

3.4.6 รายงานข้อดี – ข้อเสีย และคำนวณต้นทุนการผลิต

รายงานข้อดี – ข้อเสียของการบรรจุผลิตภัณฑ์หน่อไม้ไผ่ย่างพร้อมปรุงในทั้งสองภาชนะบรรจุที่ศึกษา (กระป๋อง และรีทอร์ท แพคเกจ) และคำนวณต้นทุนการผลิต